

LIGJ
Nr. 18/2022

**PËR ADERIMIN E REPUBLIKËS SË SHQIPËRISË NË KONVENTËN
KUADËR PËR ETIKËN NË TURIZËM DHE PROTOKOLLIN OPSIONAL TË SAJ**

Në mbështetje të neneve 78, 83, pika 1, dhe 121, pika 1, të Kushtetutës, me propozimin e Këshillit të Ministrave,

KUVENDI

**I REPUBLIKËS SË SHQIPËRISË
VENDOSI:**

Neni 1

Republika e Shqipërisë aderon në Konventën Kuadër për Etikën në Turizëm dhe protokollin opsional të saj, bërë në Shën Petërsburg, Federata Ruse, në datën 12–17 shtator 2019, sipas tekstit që i bashkëlidhet këtij ligji dhe është pjesë përbërëse e tij.

Neni 2

Ky ligj hyn në fuqi 15 ditë pas botimit në Fletoren Zyrtare.

Miratuar në datën 17.2.2022.

Shpallur me dekretin nr. 13495, datë 25.2.2022, të Presidentit të Republikës së Shqipërisë, Ilir Meta.

Përmbajtja
**KONVENTË KUADËR PËR ETIKËN NË TURIZËM DISPOZITA TË
PËRGJITHSHME**

Neni 1. Përkufizime

Neni 2. Qëllimi dhe objekti

Neni 3. Mjetet e zbatimit

PARIMET ETIKE NË TURIZËM

Neni 4. Kontributi i turizmit në mirëkuptimin reciprok dhe respektin ndërmjet popujve dhe shoqërive

Neni 5. Turizmi si mjet për përmbushjen individuale dhe kolektive

Neni 6. Turizmi, një faktor qëndrueshmërie mjedisore

Neni 7. Turizmi, një përdorues i burimeve kulturore dhe kontribues në rritjen e tyre

Neni 8. Turizmi, një aktivitet i dobishëm për vendet dhe komunitetet pritëse

Neni 9. Përgjegjësitë e aktorëve në zhvillimin e turizmit

Neni 10. E drejta për turizëm

Neni 11. Liria e lëvizjes së turistëve

Neni 12. Të drejtat e të punësuarve dhe të profesionistëve në sektorin e turizmit

KOMITETI BOTËROR PËR ETIKËN NË TURIZËM

Neni 13. Mandati

Neni 14. Përbërja

Neni 15. Funksionimi

KONFERENCA E SHTETEVE PALË

Neni 16. Përbërja dhe përgjegjësitë

Neni 17. Sekretariati

DISPOZITA TË FUNDIT

Neni 18. Nënshkrimi

Neni 19. Ratifikimi, pranimi, aprovimi ose aderimi

Neni 20. Hyrja në fuqi

Neni 21. Ndryshimi i Konventës

Neni 22. Denoncimi

Neni 23. Zgjidhja e mosmarrëveshjeve

Neni 24. Tekstet autentike

Neni 25. Depozituesi

Neni 26. Regjistrimi

PROTOKOLLI OPSIONAL I KONVENTËS KUADËR PËR ETIKËN NË TURIZËM

KONVENTË KUADËR PËR ETIKËN NË TURIZËM

Palët e Larta Kontraktuese,

me dëshirën për të zhvilluar turizmin, me qëllim dhënien e kontributit në zhvillimin ekonomik, mirëkuptimin ndërkombëtar, paqen, përparimin dhe respektimin universal dhe marrjen parasysht të të drejtave dhe lirive të njeriut për të gjithë dhe pa dallim të asnjë lloji, si: raca, ngjyra, gjinia, gjuha, feja, bindjet politike ose të tjera, origjina kombëtare ose sociale, prona, mosha, statusi i lindjes apo tjetër;

duke marrë parasysht që turizmi ka potencial për të kontribuar drejtpërdrejt ose jodrejtpërdrejt në Qëllimet e Zhvillimit të Qëndrueshëm të Agjendës 2030, për Zhvillim të Qëndrueshëm dhe, në veçanti, në lidhje me rritjen ekonomike gjithëpërfshirëse dhe të qëndrueshme, punësimin e plotë dhe produktiv dhe punën e denjë për të gjithë, konsumin dhe prodhimin e qëndrueshëm dhe përdorimin e qëndrueshëm të oqeanëve dhe të burimeve detare dhe ekosistemit tokësor;

duke besuar fort se, përmes kontakteve të drejtpërdrejta, spontane dhe jo të ndërmjetësuara që krijon ndërmjet burrave dhe grave të kulturave dhe stileve të ndryshme të jetës, turizmi përfaqëson një forcë jetësore për paqen dhe një faktor miqësie dhe mirëkuptimi ndërmjet popujve në botë;

në pajtim me arsyetimin e ndërthurjes së mbrojtjes së mjedisit, zhvillimit ekonomik dhe luftës kundër varfërisë në një mënyrë të qëndrueshme, siç është formuluar nga Kombet e Bashkuara në vitin 1992 në “Samitin e Tokës” të Rio de Janeiro, e shprehur në Agjendën 21, miratuar me atë rast dhe përsëritur nga “Samitet e Tokës” të Johannesburgut në vitin 2002 dhe Rio në vitin 2012 (Rio + 20);

duke marrë parasysht rritjen e shpejtë dhe të vazhdueshme, si të kaluar dhe të parashikueshme, të aktivitetit turistik, qoftë për kohën e lirë, biznesin, kulturën, qëllimet fetare ose shëndetësore dhe produkte dhe segmente të tjera të interesit të veçantë të turizmit, dhe efektet e tij të fuqishme, si pozitive ashtu edhe negative, mbi mjedisin, ekonominë dhe shoqërinë e vendit gjenerues dhe pritës, mbi komunitetet lokale dhe popujve autoktonë, si dhe mbi marrëdhëniet ndërkombëtare dhe shkëmbimet;

me synimin për të promovuar një turizëm të përgjegjshëm, të qëndrueshëm dhe të ofrueshëm në të gjithë botën, në kuadrin e së drejtës së të gjithë personave për të përdorur kohën e tyre të lirë për qëllime argëtimi ose udhëtime, duke respektuar zgjedhjet e shoqërisë së të gjithë popujve;

plotësisht të bindur se, me kusht që të respektohen një numër parimesh dhe një numër i caktuar rregullash, turizmi i përgjegjshëm dhe i qëndrueshëm nuk është aspak i papajtueshëm me liberalizimin në rritje të kushteve që rregullojnë sigurimin e mallrave dhe shërbimeve dhe në respektim të të cilave veprojnë ndërmarrjet e këtij sektori, dhe, në këtë kontekst, është e nevojshme të gërshetohet mjedisi me zhvillimin ekonomik dhe shoqëror, hapjen ndaj tregtisë ndërkombëtare me mbrojtjen e identiteteve shoqërore dhe kulturore;

duke marrë parasysh që, me një qasje të tillë, të gjithë aktorët në zhvillimin e turizmit - administratat kombëtare, rajonale dhe lokale, ndërmarrjet, shoqatat e biznesit, punëtorët në sektor, organizatat joqeveritare dhe organet e të gjitha llojeve që lidhen me sektorin e turizmit, si dhe komunitetet pritëse, media dhe vetë turistët, përfshirë ekskursionistët – kanë përgjegjësi të ndryshme megjithëse të ndërruara në zhvillimin individual dhe shoqëror të turizmit dhe që formulimi i të drejtave dhe i detyrave të tyre individuale do të kontribuojë në përmbushjen e këtij qëllimi;

duke theksuar se, edhe në fushën e turizmit, si Shteti ashtu edhe ndërmarrjet ndajnë përgjegjësinë e intensifikimit të mbrojtjes dhe të respektimit të të drejtave të njeriut në kontekstin e biznesit, siç përcaktohet nga Parimet Udhëzuese për Biznesin dhe të Drejtat e Njeriut të miratuara unanimisht nga Këshilli i të Drejtave të Njeriut të OKB-së në rezolutën e tij 17/4 të 16 qershorit 2011;

duke iu referuar konventave të miratuara nga Organizata Ndërkombëtare e Punës (ILO), që mbulojnë temat që konsiderohen, si parime themelore dhe të drejtat në punë: liria e krijimit të shoqatave dhe njohja efektive e së drejtës për negociata kolektive; eliminimi i punës së detyruar ose të detyrueshme; heqja e punës së fëmijëve; eliminimi i diskriminimit në lidhje me punësimin dhe profesionin;

duke kujtuar rezolutën A/RES/406 (XIII) të vitit 1999 të miratuar nga Asambleja e Përgjithshme e Organizatës Botërore të Turizmit (më poshtë e referuar si “OBTKB”) me të cilën ajo miratoi solemnisht Kodin Global të Etikës për Turizmin;

duke kujtuar rezolutën A/RES/668 (XXI) të vitit 2015, ku Asambleja e Përgjithshme e OBTKB-së shprehu dëshirën e saj për ta shndërruar Kodin Global të Etikës për Turizmin në një traktat ligjërish të detyrueshëm për të forcuar efektivitetin e tij në nivelin ndërkombëtar dhe kombëtar;

duke marrë parasysh që Komiteti Botëror për Etikën në Turizëm (më poshtë i referuar si “Komiteti”), i themeluar në vitin 2001, në bazë të rezolutës A/RES/438 (XIV), është një organ ndihmës i Asamblesë së Përgjithshme të OBTKB-së;

të bindur se kjo Konventë Kuadër (më poshtë e referuar si “Konventa”) do të intensifikojë përparimin e një turizmi më të qëndrueshëm dhe etik, siç shprehet në Kodin Global të Etikës për Turizmin;

me qëllim plotësimin e kësaj Konvente Kuadër me një Protokoll Opsional, i cili është një instrument ligjor i veçantë dhe i pavarur i hapur për Shtetet Palë në këtë Konventë, duke parashikuar një proces për zgjidhjen e mosmarrëveshjeve, që mund të orientojë dhe të forcojë zbatimin e parimeve etike nga të gjithë palët e interesuara;

të frymëzuar nga rezolutat dhe vendimet, në lidhje me zbatimin e Kodit Global të Etikës për Turizmin, miratuar nga Asambleja e Përgjithshme e OBTKB-së dhe Këshilli Ekzekutiv;

duke riafirmuar se, si një agjenci e specializuar e Kombeve të Bashkuara, OBTKB-ja, si dhe Shtetet Anëtare të saj, orientohet në aktivitetet e saj nga Karta e Kombeve të Bashkuara, rezolutat përkatëse të Kombeve të Bashkuara dhe normat dhe parimet e pranuar përgjithësisht të së drejtës ndërkombëtare,

kanë rënë dakord si më poshtë:

DISPOZITA TË PËRGJITHSHME

Neni 1

Përkufizime

Për qëllimet e kësaj Konvente dhe nëse nuk parashikohet ndryshe në dispozita të veçanta, zbatohen përkufizimet e mëposhtme:

a) “parimet etike në turizëm” janë parimet e përcaktuara në këtë Konventë në nenet 4 deri 12 më poshtë;

- b) “turizmi” u referohet aktiviteteve të vizitorëve, qofshin turistë apo ekskursionistë;
- c) “turist” është një person që bën një udhëtim që përfshin një fjetje në një destinacion kryesor jashtë mjedisit të tij/saj të zakonshëm, për më pak se një vit, për një qëllim parësor (biznes, kohë të lirë ose qëllim tjetër personal), përveçse të punësohet nga një subjekt me qëndrim në shtetin ose vendin e vizituar;
- d) ekskursionist është një person që bën një udhëtim, i cili nuk përfshin një fjetje në një destinacion kryesor jashtë mjedisit të tij/saj të zakonshëm. Për qëllimet e kësaj Konvente, çdo referencë për turistët përbën në të njëjtën kohë një referencë për ekskursionistët;
- e) palët e interesuara në zhvillimin e turizmit përfshijnë:
 - i. qeveritë e shteteve;
 - ii. pushteti lokal me kompetencë specifike në çështjet e turizmit;
 - iii. institucionet e turizmit dhe ndërmarrjet e turizmit, përfshirë shoqatat e tyre;
 - iv. institucionet e angazhuara në financimin e projekteve turistike;
 - v. punonjësit dhe profesionistët e turizmit;
 - vi. sindikatat e punonjësve të turizmit;
 - vii. turistët dhe ekskursionistët;
 - viii. popullatat lokale dhe komunitetet pritëse në destinacionet turistike përmes përfaqësuesve të tyre; dhe
 - ix. persona të tjerë juridikë dhe fizikë, që kanë aksione në zhvillimin e turizmit, duke përfshirë organizatat joqeveritare të specializuara në turizëm dhe të përfshira direkt në projekte turistike dhe ofrimin e shërbimeve të turizmit;
- f) burimet e turizmit janë burimet natyrore dhe kulturore, që kanë potencialin për të tërhequr turistë.

Neni 2

Qëllimi dhe objekti

1. Kjo Konventë synon të promovojë një turizëm të përgjegjshëm, të qëndrueshëm dhe të arritshëm në mënyrë universale përmes zbatimit të parimeve etike në turizëm.
2. Kjo Konventë u referohet të gjithë aktorëve në zhvillimin e turizmit brenda kuptimit të nenit 1(e) në respektimin e parimeve etike në turizëm.

Neni 3

Mjetet e zbatimit

1. Shtetet Palë promovojnë turizmin e përgjegjshëm, të qëndrueshëm dhe të arritshëm në mënyrë universale, duke hartuar politika që janë në përputhje me parimet etike në turizëm të përcaktuara në Konventë.
2. Shtetet Palë respektojnë dhe promovojnë parimet etike në turizëm, veçanërisht përmes inkurajimit të ndërmarrjeve dhe të strukturave të turizmit, që pasqyrojnë këto parime në instrumentet e tyre kontraktuale dhe t’u referohen atyre në kodet e tyre të sjelljes ose rregullat profesionale.
3. Shtetet Palë i paraqesin një raport periodik Komitetit Botëror të Etikës në Turizëm, në lidhje me çdo masë të marrë ose të parashikuar për zbatimin e kësaj Konvente.
4. Shtetet Palë, të cilat janë, gjithashtu, palë në Protokollin Opsional të Konventës Kuadër mbi Etikën në Turizëm, promovojnë ndërmjet ndërmarrjeve dhe organeve të turizmit mekanizmin e pajtimit të parashikuar në Protokollin Opsional.

PARIMET ETIKE NË TURIZËM

Neni 4

Kontributi i turizmit në mirëkuptimin reciprok dhe respektin ndërmjet popujve dhe shoqërive

1. Kuptimi dhe promovimi i vlerave etike të përbashkëta për njerëzimin, me një qëndrim tolerance dhe respekti ndaj larmisë së besimeve fetare, filozofike dhe morale, janë të dyja themeli dhe pasoja e turizmit të përgjegjshëm; palët e interesuara në zhvillimin e turizmit dhe vetë turistët duhet të vëzhgojnë traditat dhe praktikat shoqërore dhe kulturore të të gjithë popujve, përfshirë ato të pakicave dhe të popujve autoktonë dhe të njohin vlerën e tyre.

2. Aktivitetet e turizmit duhet të zhvillohen në harmoni me atributet dhe traditat e rajoneve dhe të vendeve pritëse dhe në respekt të ligjeve, praktikave dhe zakoneve të tyre.

3. Komunitetet pritëse, nga njëra anë, dhe profesionistët vendës, nga ana tjetër, duhet të njihen dhe të respektojnë turistët që i vizitojnë ata dhe të mësojnë për stilin e jetës, shijet dhe pritshmëritë e tyre; edukimi dhe trajnimi i dhënë profesionistëve kontribuon në një pritje mikpritëse.

4. Është detyrë e autoriteteve publike të sigurojnë mbrojtje edhe për turistët dhe sendet e tyre; ato duhet t'i kushtojnë vëmendje sigurisë së turistëve të huaj; nëse është e nevojshme, ata duhet të lehtësojnë futjen e mjeteve të informacionit, parandalimit, sigurisë, sigurimeve dhe ndihmës, në përputhje me nevojat e tyre; çdo goditje, sulm, rrëmbim ose kërcënim kundër turistëve ose punëtorëve në industrinë e turizmit, si dhe shkatërrimi i qëllimshëm i objekteve të turizmit ose i elementeve të trashëgimisë kulturore ose natyrore duhet të dënohen dhe të ndëshkohen ashpër, në përputhje me ligjet e tyre përkatëse kombëtare.

5. Kur udhëtojnë, turistët nuk duhet të kryejnë asnjë veprim kriminal ose ndonjë veprim të konsideruar kriminal nga ligjet e vendit të vizituar dhe të heqin dorë nga çdo sjellje që konsiderohet fyese ose e dëmshme nga popullata lokale, ose që mund të dëmtojë mjedisin lokal; ata duhet të distancohen nga të gjitha trafikimet e drogave të paligjshme, armëve, sendeve antike, specieve të mbrojtura dhe produkteve dhe substancave që janë të rrezikshme ose të ndaluara nga rregullimet e brendshme.

6. Turistët kanë përgjegjësinë të njihen, madje edhe para nisjes së tyre, me karakteristikat e vendeve që po përgatiten të vizitojnë; ata duhet të jenë të vetëdijshëm për rreziqet shëndetësore dhe të sigurisë të natyrshme në çdo udhëtim jashtë mjedisit të tyre të zakonshëm dhe të sillen në një mënyrë të tillë që të minimizojnë ato rreziqe.

Neni 5

Turizmi si mjet për përmbushjen individuale dhe kolektive

1. Turizmi, aktiviteti që shoqërohet më shpesh me pushimin dhe çlodhjen, sportin dhe qasjen në kulturë dhe natyrë, duhet të planifikohet dhe të praktikohet si një mjet i privilegjuar i përmbushjes individuale dhe kolektive; kur praktikohet me një mendje mjaft të hapur, është një faktor i pazëvendësueshëm i vetarsimit, tolerancës reciproke dhe për të mësuar në lidhje me ndryshimet legjitime ndërmjet popujve dhe kulturave dhe larminë e tyre.

2. Aktivitetet turistike duhet të respektojnë barazinë ndërmjet burrave dhe grave; ato duhet të promovojnë të drejtat e njeriut dhe, posaçërisht, të drejtat individuale të grupeve më të rrezikuara, veçanërisht fëmijët, të moshuarit, personat me aftësi të kufizuara, pakicat etnike dhe popujt autoktonë.

3. Shfrytëzimi i qenieve njerëzore në çdo formë, veçanërisht seksual, sidomos kur zbatohet te fëmijët, bie ndesh me qëllimet themelore të turizmit dhe është mohim i turizmit; si i tillë, në përputhje me të drejtën ndërkombëtare, duhet të luftohet energjikisht me bashkëpunimin e të gjitha shteteve të interesuara dhe të penalizohet pa mëdyshje nga legjislacioni kombëtar si i vendeve të vizituara, ashtu edhe i vendeve të autorëve të këtyre veprimeve, edhe kur ato kryhen jashtë vendit.

4. Udhëtimi për qëllime shëndetësore, arsimore dhe shkëmbime shpirtërore, kulturore ose gjuhësore është, veçanërisht, i dobishëm dhe meriton inkurajim.

5. Futja në programin arsimor i vlerave të shkëmbimeve turistike, përfitimeve ekonomike, sociale dhe kulturore, si dhe rreziqet e tyre, duhet të inkurajohet.

Neni 6

Turizmi, një faktor qëndrueshmërie mjedisore

1. Të gjithë aktorët e interesuar në zhvillimin e turizmit duhet të ruajnë mjedisin natyror me synimin për të arritur një rritje të shëndoshë, të vazhdueshme dhe të qëndrueshme ekonomike, të përshtatur për të kënaqur në mënyrë të barabartë nevojat dhe aspiratat e brezave të tanishëm dhe të ardhshëm.

2. Të gjitha format e zhvillimit të turizmit që janë të favorshme për kursimin e burimeve të rralla dhe të çmuara natyrore, në veçanti të ujit dhe energjisë, si dhe shmangien sa më shumë të jetë e mundur të prodhimit të mbetjeve, duhet t'u jepet përparësi dhe të inkurajohen nga autoritetet publike kombëtare, rajonale dhe lokale.

3. Duhet të synohet lëvizja në kohë dhe në hapësirë e flukseve turistike, veçanërisht e atyre që rezultojnë nga pushimet e paguara dhe pushimet shkollore, si dhe shpërndarja më e barabartë e pushimeve, në mënyrë që të ulët presioni i aktivitetit të turizmit në mjedis dhe të rritet ndikimi i tij i dobishëm në industrinë turistike dhe ekonominë lokale.

4. Infrastruktura e turizmit duhet të projektohet dhe aktivitetet turistike të programohen në mënyrë të tillë, që të mbrojnë trashëgiminë natyrore të përbërë nga ekosistemet dhe biodiversitetin dhe të ruajnë speciet e rrezikuara të jetës së egër; palët e interesuara në zhvillimin e turizmit dhe, veçanërisht profesionistët, duhet të bien dakord për vendosjen e kufizimeve ose të pengesave në aktivitetet e tyre, kur ato ushtrohen në zona, veçanërisht të ndjeshme: shkretëtira, rajone polare ose malore të larta, zona bregdetare, pyje tropikale ose ligatina, të favorshme për krijimin e rezervateve natyrore ose zonave të mbrojtura.

5. Turizmi natyror dhe ekoturizmi njihen si veçanërisht të favorshëm për pasurimin dhe përmirësimin e gjendjes së turizmit, me kusht që të respektojnë trashëgiminë natyrore dhe popullatat lokale dhe të jenë në përputhje me kapacitetin mbajtës të vendeve.

Neni 7

Turizmi, një përdorues i burimeve kulturore dhe kontribues në rritjen e tyre

1. Burimet e turizmit janë elemente themelore të civilizimit dhe të kulturës së popujve; banorët, në territoret e të cilëve ato janë, kanë të drejta dhe detyrime të veçanta ndaj tyre.

2. Politikat dhe aktivitetet e turizmit duhet të zhvillohen duke respektuar trashëgiminë artistike, arkeologjike dhe kulturore, të cilën ata duhet ta mbrojnë dhe t'u kalojnë brezave të ardhshëm; një kujdes i veçantë duhet t'i kushtohet ruajtjes së monumenteve, vendeve të kultit, vendeve arkeologjike dhe historike, si dhe azhurnimit të muzeve, të cilat duhet të jenë gjerësisht të hapura dhe të arritshme për vizitat turistike; nuk duhet të vendosen pengesa të tepërta për hyrjen e publikut në pasuri kulturore dhe monumente në pronësi private, në lidhje me të drejtat e pronarëve të tyre, si dhe vendet e kultit, duke mos cenuar nevojat normale për lutje.

3. Burimet financiare që rrjedhin nga vizitat në vendet kulturore dhe monumentet, të paktën pjesërisht, duhet të përdoren për mirëmbajtjen, mbrojtjen, zhvillimin dhe zbukurimin e kësaj trashëgimie.

4. Aktiviteti i turizmit duhet të planifikohet në një mënyrë të tillë që të lejojë që produktet tradicionale kulturore, zanatet dhe folklori të mbijetojnë dhe të lulëzojnë, dhe jo të detyrohen të degjenerojnë dhe të standardizohen.

Neni 8

Turizmi, një aktivitet i dobishëm për vendet dhe komunitetet pritëse

1. Popullatat lokale duhet të angazhohen në aktivitete turistike dhe të marrin pjesë në mënyrë të drejtë në përfitimet ekonomike, sociale dhe kulturore që ato gjenerojnë dhe, veçanërisht, në krijimin e drejtpërdrejtë dhe të tërthortë të vendeve të punës që rezultojnë prej tyre.

2. Politikat e turizmit duhet të zbatohen në mënyrë të tillë, që të ndihmojnë në ngritjen e standardit të jetesës së popullatave të rajoneve të vizituara dhe plotësimin e nevojave të tyre; planifikimi dhe qasja arkitektonike, si dhe funksionimi i vendeve turistike dhe akomodimi duhet të synojnë t'i integrojnë ato, për aq sa është e mundur, në strukturën ekonomike dhe sociale lokale; aty ku aftësitë janë të barabarta, përparësi duhet t'i jepet fuqisë punëtore lokale.

3. Vëmendje e veçantë duhet t'u kushtohet problemeve specifike të zonave bregdetare dhe territoreve ishuj dhe rajoneve të rrezikuara rurale ose malore, për të cilat turizmi shpesh përfaqëson një mundësi të rrallë për zhvillim përballë rënies së aktiviteteve ekonomike tradicionale.

4. Profesionistët e turizmit, veçanërisht investitorët, të qeverisur nga rregullimet e përcaktuara nga autoritetet publike, duhet të kryejnë studime për ndikimin e projekteve të tyre të zhvillimit në mjedis dhe në mjediset kulturore dhe natyrore; ata, gjithashtu, duhet të japin, me transparencën dhe objektivitetin më të madh, informacion mbi programet e tyre të ardhshme dhe pasojat e tyre të parashikueshme dhe të nxisin dialogun për përmbajtjen e tyre me popullatat në fjalë.

Neni 9

Përgjegjësitë e aktorëve në zhvillimin e turizmit

1. Shtetet Palë duhet të sigurojnë që profesionistët e turizmit t'u sigurojnë turistëve informacion objektiv dhe të ndershmë për vendet e tyre të destinacionit dhe për kushtet e udhëtimit, mikpritjes dhe qëndrimit. Profesionistët e turizmit duhet të sigurojnë që dispozitat kontraktuale të propozuara klientëve të tyre të jenë lehtësisht të kuptueshme për sa i përket natyrës, çmimit dhe cilësisë së shërbimeve, që ata angazhohen të sigurojnë dhe kompensimit financiar të pagueshëm prej tyre, në rast të shkeljes së njëanshme të kontratës nga ana e tyre.

2. Profesionistët e turizmit, për aq sa varet prej tyre dhe në bashkëpunim me autoritetet publike, duhet të tregojnë shqetësim për sigurinë dhe qenien të sigurt, parandalimin e aksidenteve, mbrojtjen e shëndetit dhe sigurinë e ushqimit të atyre që kërkojnë shërbimet e tyre; po kështu, ata duhet të sigurojnë ekzistencën e sistemeve të përshtatshme të sigurimeve dhe të ndihmës; ata duhet të pranojnë detyrimet për raportim të parashikuara nga rregullimet e brendshme dhe të paguajnë kompensim të drejtë, në rast të mosrespektimit të detyrimeve të tyre kontraktuale.

3. Profesionistët e turizmit, për aq sa kjo varet nga ata dhe nëse është e përshtatshme, duhet të kontribuojnë dhe të lejojnë përmbushjen kulturore dhe shpirtërore të turistëve gjatë udhëtimit të tyre.

4. Autoritetet publike të shteteve gjeneruese dhe të vendeve pritëse, në bashkëpunim me profesionistët e interesuar dhe shoqatat e tyre, duhet të sigurojnë vendosjen e mekanizmave të nevojshëm për riatdhesimin e turistëve në çdo rast.

5. Qeveritë kanë të drejtë – dhe detyrë – veçanërisht gjatë një krize, të informojnë shtetasit e tyre për rrethanat e vështira, apo edhe rreziqet që mund të hasin gjatë udhëtimeve të tyre jashtë vendit; është gjithmonë përgjegjësia e tyre të japin një informacion të tillë pa dëmtuar në mënyrë të pajustificuar ose të ekzagjeruar sektorin e turizmit në vendet pritëse dhe interesat e operatorëve të tyre; përmbajtja e udhëzuesve të udhëtimit duhet të jetë objekt konsultimi, sipas rastit, me autoritetet e vendeve pritëse; rekomandimet e formuluar duhet të jenë saktësisht proporcionale me rëndësinë e situatave të hasura dhe të kufizuara në zonat gjeografike ku ka lindur pasiguria; këshilltarë të tillë duhet të kualifikohen ose të anulohen menjëherë, sapo këtë ta lejojë kthimi në normalitet.

6. Shtypi dhe, posaçërisht, shtypi i specializuar i udhëtimeve dhe mediet e tjera, duke përfshirë mjetet moderne të komunikimit elektronik, duhet të japin informacion të ndershtëm dhe të ekuilibruar për ngjarjet dhe situatat që mund të ndikojnë në fluksin e turistëve; ata, gjithashtu, duhet të sigurojnë informacion të saktë dhe të besueshëm për konsumatorët e shërbimeve të turizmit; për këtë qëllim duhet të zhvillohen dhe të përdoren, gjithashtu, teknologjitë e reja të komunikimit dhe tregtisë elektronike; siç është rasti për mediet, ato në asnjë mënyrë nuk duhet të promovojnë shfrytëzimin seksual në turizëm.

Neni 10

E drejta për turizëm

1. Perspektiva e qasjes së drejtpërdrejtë dhe personale në zbulimin dhe shijimin e burimeve të planetit përbën një të drejtë të ofruar në mënyrë të njëllojtë për të gjithë banorët e botës; pjesëmarrja gjithnjë e më e gjerë në turizmin vendës dhe ndërkombëtar duhet të konsiderohet si një nga shprehjet më të mira të mundshme të rritjes së qëndrueshme të kohës së lirë dhe në këtë rrugë nuk duhet të vendosen pengesa.

2. E drejta për turizëm është rezultat i së drejtës për pushim dhe kohë të lirë, duke përfshirë kufizimin e arsyeshëm të orëve të punës dhe pushimeve periodike të paguara, në pajtim me traktatet ndërkombëtare.

3. Turizmi social dhe në veçanti turizmi shoqëruar, i cili lehtëson aksesin e gjerë në kohën e lirë, udhëtime dhe pushime, duhet të zhvillohet me mbështetjen e autoriteteve publike.

4. Turizmi familjar, rinor, studentor dhe për të moshuarit dhe turizmi për personat me aftësi të kufizuara duhet të inkurajohen dhe lehtësohen.

Neni 11

Liria e lëvizjes së turistëve

1. Turistët duhet të përfitojnë, në pajtim me të drejtën ndërkombëtare dhe legjislacionin e brendshëm, nga liria për të lëvizur brenda vendeve të tyre dhe nga një shtet në tjetrin, në pajtim me nenin 13 të Deklaratës Universale të të Drejtave të Njeriut; ata duhet të kenë akses në vendet e tranzitit dhe të qëndrimit dhe në vendet turistike dhe kulturore pa iu nënshtuar formaliteteve të tepërta ose diskriminimit.

2. Turistët duhet të kenë akses në të gjitha format e disponueshme të komunikimit, të brendshëm ose të jashtëm; në rast nevojë, ata duhet të përfitojnë nga qasja e shpejtë dhe e lehtë në shërbimet lokale administrative, ligjore dhe shëndetësore; ata duhet të jenë të lirë të kontaktojnë përfaqësuesit e tyre konsullorë në pajtim me traktatet ndërkombëtare në fuqi.

3. Turistët duhet të përfitojnë nga të njëjtat të drejta, si qytetarët e vendit të vizituar në lidhje me mbrojtjen e të dhënave personale dhe informacionit që ata ofrojnë, veçanërisht kur ato ruhen në mënyrë elektronike.

4. Procedurat administrative, në lidhje me kalimet kufitare, qofshin ato brenda kompetencave të shteteve apo që rezultojnë nga marrëveshje ndërkombëtare, të tilla si vizat ose formalitetet shëndetësore dhe doganore, duhet të përshtaten, aq sa është e mundur, në mënyrë që të lehtësojnë maksimumin e lirisë së udhëtimit dhe qasjen e gjerë në turizmin ndërkombëtar; duhet të inkurajohen marrëveshjet ndërmjet grupeve të vendeve për të harmonizuar dhe për të thjeshtuar këto procedura; taksat dhe detyrimet specifike që penalizojnë sektorin e turizmit dhe dëmtojnë konkurrencën e tij duhet të hiqen gradualisht ose të korrigjohen.

5. Për sa lejon situata ekonomike e vendeve nga vijnë turistët, këta duhet të kenë akses në monedhat e konvertueshme të nevojshme për udhëtimet e tyre.

Neni 12

Të drejtat e të punësuarve dhe profesionistëve në sektorin e turizmit

1. Të drejtat themelore të të punësuarve dhe profesionistëve në sektorin e turizmit dhe aktivitetet e lidhura duhet të garantohen nën mbikëqyrjen e administratave të brendshme dhe lokale, si të shteteve të tyre të origjinës ashtu dhe të vendeve pritëse me kujdes të veçantë, duke pasur parasysh kufizimet specifike që lidhen veçanërisht me sezonalitetin e veprimtarisë së tyre, dimensionin global të industrive të tyre dhe fleksibilitetin që shpesh u kërkohet atyre nga natyra e punës së tyre.

2. Të punësuarit dhe të vetëpunësuarit në sektorin e turizmit dhe aktivitetet e lidhura me to duhet të jenë në gjendje të kenë qasje në trajnimin e duhur fillestar dhe të vazhdueshëm; atyre u duhet dhënë mbrojtja e duhur shoqërore; pasiguria në punë duhet të jetë e kufizuar aq sa është e mundur; dhe punëtorëve sezonalë në sektor duhet t'u ofrohet një status specifik, veçanërisht në lidhje me mirëqenien e tyre sociale.

3. Çdo person fizik ose juridik, me kusht që ai ose ajo të ketë aftësitë dhe shprehitë e nevojshme, duhet të ketë të drejtë të zhvillojë një aktivitet profesional në fushën e turizmit, sipas ligjeve ekzistuese të brendshme, sipërmarrësit dhe investitorët – veçanërisht në fushën e ndërmarrjeve të vogla dhe të mesme – duhet të kenë të drejtën e hyrjes së lirë në sektorin e turizmit me një minimum kufizimesh ligjore ose administrative.

4. Shkëmbimet e përvojave të ofruara për drejtuesit dhe punëtorët nga vende të ndryshme kontribuojnë në nxitjen e zhvillimit të sektorit botëror të turizmit; këto lëvizje duhet të lehtësohen aq sa është e mundur në pajtim me ligjet e zbatueshme të brendshme dhe konventat ndërkombëtare.

5. Si një faktor i pazëvendësueshëm i solidaritetit në zhvillimin dhe rritjen dinamike të shkëmbimeve ndërkombëtare, ndërmarrjet shumëkombëshe të sektorit të turizmit nuk duhet të shfrytëzojnë pozicionet dominuese që ndonjëherë zënë; ato duhet të shmangin shndërrimin në mjete të modeleve kulturore dhe sociale të imponuara artificialisht në komunitetet pritëse; në këmbim të lirisë së tyre për të investuar dhe për të tregtuar që duhet të njihet plotësisht, ato duhet të promovojnë modelet e konsumit dhe prodhimit vendës dhe të qëndrueshëm dhe të përfshihen në zhvillimin lokal, duke shmangur pakësimin e kontributit të tyre në ekonominë në të cilat ato janë themeluar nëpërmjet riatdhesimit të tepërt të fitimeve të tyre ose importeve të tyre përkatëse.

6. Partneriteti dhe vendosja e marrëdhënieve të ekuilibruara ndërmjet ndërmarrjeve të vendeve gjeneruese dhe pritëse kontribuojnë në zhvillimin e qëndrueshëm të turizmit dhe në një shpërndarje të drejtë të përfitimeve të rritjes së tij.

KOMITETI BOTËROR PËR ETIKËN NË TURIZËM

Neni 13

Mandati

1. Komiteti Botëror për Etikën e Turizmit është një organ ndihmës i Asamblesë së Përgjithshme të OBTKB-së dhe, pavarësisht nga funksionet e kryera në lidhje me Kodin Global të Etikës për Turizmin, ai është përgjegjës për monitorimin e zbatimit të dispozitave të kësaj Konvente dhe kryerjen e çdo detyre tjetër që i është besuar nga Konferenca e Shteteve Palë.

2. Komiteti përcakton modalitetet për dorëzimin dhe shqyrtimin e raporteve të Shteteve Palë.

3. Komiteti miraton një raport dyvjeçar mbi zbatimin dhe interpretimin e Konventës që do të transmetohet nga Sekretari i Përgjithshëm i OBTKB-së në Asamblenë e Përgjithshme të OBTKB-së dhe në Konferencën e Shteteve Palë të kësaj Konvente.

4. Komiteti mund të veprojë, sipas rastit, edhe si një mekanizëm pajtimi për Shtetet Palë dhe aktorëve të tjerë në zhvillimin e turizmit në pajtim me Protokollin Opsional bashkangjitur Konventës Kuadër për Etikën në Turizëm.

Neni 14
Përbërja

1. Asambleja e Përgjithshme e OBTKB-së, në bashkëpunim me Konferencën e Shteteve Palë, përcakton përbërjen e Komitetit, si dhe modalitetet për caktimin dhe emërimin e anëtarëve të tij, me qëllim arritjen e pavarësisë dhe të paanësisë së tyre.

2. Asambleja e Përgjithshme e OBTKB-së, në bashkëpunim me Konferencën e Shteteve Palë, zgjedh anëtarët e Komitetit, duke i kushtuar vëmendjen e duhur baraspeshës gjinore dhe moshës dhe përfaqësimit të drejtë rajonal dhe sektorial.

Neni 15
Funksionimi

1. Sekretari i Përgjithshëm i OBTKB-së vendos në dispozicion të Komitetit personelin dhe burimet financiare të nevojshme për kryerjen e funksioneve të tij. Shpenzimet e nevojshme për funksionimin e Komitetit regjistrohen në buxhetin e Organizatës me Miratimin e Asamblesë së Përgjithshme.

2. Komiteti miraton rregullat e tij të procedurës brenda kornizës së kësaj Konvente. Teksti i rregullave të procedurës i transmetohet Konferencës së Shteteve Palë dhe Asamblesë së Përgjithshme të OBTKB-së për informacion.

KONFERENCA E SHTETEVE PALË

Neni 16
Përbërja dhe përgjegjësitë

1. Konferenca e Shteteve Palë është forumi plenar i kësaj Konvente të përbërë nga përfaqësues të të gjitha Shteteve Palë.

2. Konferenca e Shteteve Palë mbledhet në sesione të zakonshme çdo dy vjet së bashku me Asamblesë të Përgjithshme të OBTKB-së. Ajo mund të mbledhet në seancë të jashtëzakonshme nëse vendos kështu ose nëse Sekretari i Përgjithshëm i OBTKB-së merr një kërkesë për këtë qëllim nga të paktën një e treta e Shteteve Palë.

3. Prania e shumicës së Shteteve Palë është e nevojshme për të formuar një kuorum në mbledhjet e Konferencës së Shteteve Palë.

4. Konferenca e Shteteve Palë miraton rregullat e veta të procedurës dhe ndryshimet e tyre.

5. Konferenca e Shteteve Palë kryen, ndër të tjera, funksionet e mëposhtme:

a) shqyrtimin dhe miratimin e ndryshimeve në këtë Konventë dhe në Protokollin Opsional të Konventës Kuadër për Etikën në Turizëm, sipas rastit;

b) miratimin e planeve dhe programeve për zbatimin e kësaj Konvente; dhe marrjen e masave të tjera që mund t'i konsiderojë të nevojshme për të çuar përpara objektivat e kësaj Konvente; dhe

c) miratimin e udhëzimeve operacionale për zbatimin dhe vënien në jetë të dispozitave të Konventës të përgatitura me kërkesë të saj nga Komiteti Botëror i Etikës në Turizëm.

6. Në takimet e saj Konferenca e Shteteve Palë mund të ftojë vëzhgues. Pranimi dhe pjesëmarrja e vëzhguesve u nënshtrohet rregullave të procedurës së Konferencës së Shteteve Palë.

7. Konferenca e Shteteve Palë mund të krijojë një fond, sipas rastit, për të mbuluar çdo shpenzim për zbatimin e Konventës që nuk mbulohet nga OBTKB-j a dhe përcakton kontributin e dhënë nga secili prej Shteteve Palë në këtë Konventë.

Neni 17

Sekretariati

Sekretariati i OBTKB-së siguron mbështetje administrative për Konferencën e Shteteve Palë, sipas nevojës.

DISPOZITA TË FUNDIT

Neni 18

Nënshkrimi

Kjo Konventë është e hapur për nënshkrim nga të gjithë Shtetet Anëtare të OBTKB-së dhe të gjitha Shtetet Anëtare të Kombeve të Bashkuara në Selinë e OBTKB-së në Madrid nga 16 tetori 2019 deri në 15 tetor 2020.

Neni 19

Ratifikimi, pranimi, aprovimi ose aderimi

Kjo Konventë u nënshtrohet ratifikimit, pranimi, miratimit ose aderimit nga shtetet. Instrumentet e ratifikimit, pranimi, miratimit dhe aderimit depozitohen pranë Sekretarit të Përgjithshëm të OBTKB-së.

Neni 20

Hyrja në fuqi

1. Kjo Konventë hyn në fuqi në ditën e tridhjetë pas datës së depozitimit të instrumentit të dhjetë të ratifikimit, pranimi, miratimit ose aderimit.

2. Për secilin Shtet Palë që ratifikon, pranon, miraton ose aderon në Konventë pas depozitimit të instrumentit të dhjetë të ratifikimit, pranimi, miratimit ose aderimit, Konventa hyn në fuqi në ditën e tridhjetë pas depozitimit nga ky Shtet Palë i instrumentit të tij të ratifikimit, pranimi, miratimit ose aderimit.

Neni 21

Ndryshimi i Konventës

1. Çdo Shtet Palë mund të propozojë ndryshime në këtë Konventë.

2. Teksti i çdo ndryshimi të propozuar u komunikohet nga Sekretari i Përgjithshëm i OBTKB-së të gjitha Shteteve Palë, të paktën nëntëdhjetë ditë para hapjes së sesionit të Konferencës së Shteteve Palë.

3. Ndryshimet miratohen me shumicën e votave të dy të tretave të Shteteve Palë të pranishme dhe që votojnë dhe transmetohen nga Sekretari i Përgjithshëm i OBTKB-së tek Shtetet Palë për ratifikim, pranim, miratim ose aderim.

4. Instrumentet e ratifikimit, pranimi, miratimit ose aderimit të ndryshimeve depozitohen pranë Sekretarit të Përgjithshëm të OBTKB-së.

5. Ndryshimet e miratuara, në pajtim me paragrafin 3, hyjnë në fuqi për ato Shtete Palë që kanë ratifikuar, pranuar, aprovuar ose aderuar në këto ndryshime në ditën e tridhjetë pas datës së marrjes nga Sekretari i Përgjithshëm i OBTKB-së të instrumenteve të ratifikimit, pranimi, miratimit ose aderimit të të paktën pesë Shteteve Palë në këtë Konventë. Pas kësaj, për çdo Shtet tjetër Palë ndryshimet hyjnë në fuqi në ditën e tridhjetë pas datës në të cilën ai Shtet Palë depoziton instrumentin e tij.

6. Pas hyrjes në fuqi të një ndryshimi në këtë Konventë, çdo Shtet Palë i ri i Konventës bëhet Shtet Palë i Konventës së ndryshuar.

Neni 22
Denoncimi

1. Kjo Konventë mbetet në fuqi për një kohë të pacaktuar, por çdo Shtet Palë mund ta denoncojë atë në çdo kohë me anë të njoftimit me shkrim. Instrumenti i denoncimit depozitohet te Sekretari i Përgjithshëm i OBTKB-së. Pas një viti nga data e depozitimit të instrumentit të denoncimit, Konventa nuk është më në fuqi për Shtetin Palë denoncues, por mbetet në fuqi për Shtetet e tjera Palë.

2. Denoncimi nuk ndikon në asnjë detyrim të mundshëm financiar të Shtetit Palë denoncues, asnjë kërkesë për informacion ose ndihmë të bërë apo procedurën për zgjidhjen paqësore të mosmarrëveshjeve të filluara gjatë kohës që Konventa ka qenë në fuqi për Shtetin Palë denoncues.

Neni 23
Zgjidhja e mosmarrëveshjeve

Çdo mosmarrëveshje që mund të lindë ndërmjet Shteteve Palë, në lidhje me zbatimin ose interpretimin e kësaj Konvente zgjidhet përmes kanaleve diplomatike ose, në rast mospasë, me çdo mënyrë tjetër të zgjidhjes paqësore të vendosur nga Shtetet Palë të përfshira, përfshirë, sipas rastit, mekanizmin e pajtimit të parashikuar në Protokollin Opsional.

Neni 24
Tekstet autentike

Tekstet në gjuhën arabe, angleze, franceze, ruse dhe spanjolle të kësaj Konvente konsiderohen njësoj autentike.

Neni 25
Depozituesi

1. Sekretari i Përgjithshëm i OBTKB-së është depozituesi i kësaj Konvente.
2. Sekretari i Përgjithshëm i OBTKB-së u transmeton kopje të vërtetuara secilit prej Shteteve Palë nënshkruese.
3. Sekretari i Përgjithshëm i OBTKB-së njofton Shtetet Palë për nënshkrimet, për depozitimet e instrumenteve të ratifikimit, pranimit, miratimit dhe aderimit, ndryshimeve dhe denoncimit.

Neni 26
Regjistrimi

Në pajtim me nenin 102 të Kartës së Kombeve të Bashkuara, kjo Konventë regjistrohet te Sekretari i Përgjithshëm i Kombeve të Bashkuara nga Sekretari i Përgjithshëm i OBTKB-së.

Palët e Larta Kontraktuese,

duke caktuar Konventën Kuadër për Etikën në Turizëm (më poshtë referuar si “Konventa”) si një kornizë themelore referimi për zhvillimin e turizmit të përgjegjshëm, të qëndrueshëm dhe botërisht të arritshëm;

duke njohur që mosmarrëveshjet në sektorin e turizmit ndonjëherë mund të dëmtojnë seriozisht ndikimet pozitive të sektorit drejt një zhvillimi harmonik social-kulturor dhe ekonomik, dhe përparimit të paqes dhe të prosperitetit;

me qëllim plotësimin e kësaj Konvente Kuadër me një Protokoll Opsional, i cili është një instrument ligjor i veçantë dhe i pavarur i hapur për Shtetet Palë në këtë Konventë, duke parashikuar një proces për zgjidhjen e mosmarrëveshjeve, që mund të orientojë dhe të forcojë zbatimin e parimeve etike nga të gjitha palët e interesuara;

duke inkurajuar të gjitha palët që të përpiqen të zgjidhin të gjitha mosmarrëveshjet në mënyrë paqësore, para se t’i drejtohen procesit gjyqësor,

kanë rënë dakord si më poshtë:

1. Komiteti Botëror i Etikës në Turizëm (më poshtë i referuar si “Komiteti”) vepron si një mekanizëm i pavarur dhe vullnetar pajtimi, për çdo mosmarrëveshje që mund të lindë ndërmjet Shteteve Palë të këtij Protokollit ose palëve të interesit në zhvillimin e turizmit, në lidhje me interpretimin ose zbatimin e Konventës.

2. Çdo mosmarrëveshje ndërmjet dy ose disa Shteteve Palë të këtij Protokollit, ose një Shteti Palë dhe një ose më shumë palëve të interesit mund t’i referohen Komitetit.

3. Për sa kohë që Palët bien dakord të paraqesin mosmarrëveshjen në Komitet, ato duhet të paraqesin deklarata me shkrim, të shoqëruara me të gjitha dokumentet dhe provat e tjera që konsiderohen të nevojshme të kryetari i Komitetit, i cili cakton një nënkomitet prej tre anëtarësh përgjegjës për shqyrtimin e mosmarrëveshjes dhe për formulimin e rekomandimeve të përshtatshme për të formuar bazën e një zgjidhjeje.

4. Në mënyrë që të miratojë rekomandimet përkatëse, nënkomiteti mund t’u kërkojë Palëve informacion shtesë dhe, nëse konsiderohet i dobishëm, mund t’i dëgjojë ato me kërkesën e tyre; shpenzimet e nevojshme të shkaktuara nga procedura e pajtimit mbulohen nga Palët në mosmarrëveshje. Mosparaqitja e njëres prej Palëve edhe pse i është dhënë një mundësi e arsyeshme për të marrë pjesë nuk pengon që nënkomiteti të miratojë rekomandimet e tij.

5. Në qoftë se nuk është rënë dakord ndryshe nga Palët në mosmarrëveshje, Komiteti shpall rekomandimet e nënkomitetit brenda tre muajve nga data në të cilën iu referua mosmarrëveshja. Palët në mosmarrëveshje informojnë kryetarin e Komitetit për çdo zgjidhje të arritur në bazë të rekomandimeve dhe për çdo veprim të ndërmarrë për të zbatuar një zgjidhje të tillë.

6. Nëse brenda një periudhe prej dy muajsh pas njoftimit të rekomandimeve, Palët në mosmarrëveshje nuk kanë arritur të bien dakord mbi kushtet e një zgjidhjeje përfundimtare, Palët mund ta referojnë, veçmas ose bashkërisht, mosmarrëveshjen në një seancë plenare të Komitetit.

7. Seanca plenare e Komitetit miraton një vendim që do t’u njoftohet Palëve në mosmarrëveshje dhe, nëse Palët në mosmarrëveshje bien dakord, bëhet publik. Nëse Palët në mosmarrëveshje bien dakord me vendimin, atyre u kërkohet ta zbatojnë atë në rastin më të shpejtë të mundshëm dhe ato i japin informacion në kohën e duhur kryetarit të Komitetit mbi veprimet që ato kanë ndërmarrë për të zbatuar vendimin e sipërpërmendur.

8. Një Shtet Palë, në momentin e ratifikimit, pranimit, miratimit ose aderimit, ose në një datë tjetër të mëvonshme, mund të deklarojë se bie dakord në lidhje me çdo Shtet tjetër Palë, duke marrë përsipër të njëjtin detyrim dhe ta konsiderojë të detyrueshëm vendimin e Komitetit në çdo mosmarrëveshje të mbuluar nga ky Protokoll, mbi të cilin nuk është arritur asnjë zgjidhje në pajtim me paragrafin 4.

9. Strukturat e turizmit dhe ndërmarrjet e turizmit, si dhe shoqatat e tyre, mund të përfshijnë në dokumentet e tyre kontraktuale një dispozitë që i bën të detyrueshme vendimet e Komitetit në marrëdhëniet e tyre me palët e tyre kontraktuese.

10. Me përjashtim të rasteve kur paraqiten elemente të reja, Komiteti nuk merr në konsideratë çështjet të cilat i ka trajtuar tashmë (*non bis in idem*) dhe informon Palët në mosmarrëveshje në përputhje me rrethanat.

11. Ky Protokoll është i hapur për ratifikim, pranim, miratim ose aderim nga Shtetet Palë në Konventë. Rregullat në lidhje me ndryshimin dhe denoncimin e Konventës zbatohen *mutatis mutandis* edhe për Protokollin. Protokollin përbën një shtojcë të Konventës për Shtetet që kanë ratifikuar, pranuar, miratuar ose aderuar në të.

12. Denoncimi i Konventës përfshin denoncimin e menjëhershëm të këtij Protokollin. Denoncimi hyn në fuqi një vit pas marrjes së instrumentit të denoncimit. Sidoqoftë, Shtetet Palë që denoncojnë Protokollin mbeten të detyruara nga dispozitat e tij, në lidhje me çdo mosmarrëveshje që mund t'i jetë referuar Komitetit përpara fundit të periudhës njëvjeçare të parashikuar më sipër.

13. Protokollin hyn në fuqi në ditën e tridhjetë pas datës së depozitimit të instrumentit të dytë të ratifikimit, pranimit, miratimit ose aderimit.

14. Për secilin Shtet Palë, që ratifikon, pranon, miraton ose aderon në Protokoll pas depozitimit të instrumentit të dytë të ratifikimit, pranimit, miratimit ose aderimit, Protokollin hyn në fuqi në ditën e tridhjetë pas depozitimit nga ky Shtet Palë i instrumentit të tij të ratifikimit, pranimit, miratimit ose aderimit.